

www.ketab.ir

نمکدان

دست بافته های عشایری و روستایی ایران

پرویز تناولی

© موسسه فرهنگی پژوهشی، انتشارات ناز

خیابان ایرانشهر جنوبی، کوچه شریف، شماره ۲

تلفن: ۸۸۸۲۸۹۰۳ - ۸۸۸۲۲۹۴ - ۸۸۸۴۴۱۷۰

www.nazarpub.com

info@nazarpub.com

نمکدان

دست‌یافته‌های عشایری و روستایی ایران

© پرویز تناولی

مدیر هنری: آریا کسایی (استودیو کارگاه)

طرح روی جلد: روشنگ مافی

طراحی گرافیک: سانا سلطانی (استودیو کارگاه)

عکس: پرویز تناولی

مریم زندی: (صفحات ۱۲-۱۳، ۲۰-۲۱، ۶۴-۶۵، ۱۷۴-۱۷۵، ۲۲۰-۲۲۱، ۲۲۸-۲۲۹)

سارا شریل (صفحه ۲۳)، داوود صادقساء (صفحات ۱۶ و ۲۲۷)، قاسم حکیمی (صفحات ۲۲۸-۲۲۹)

چاپ اول: تهران، ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۲-۱۸۶-۷

آماده‌سازی و چاپ: چاپ و نشر نظر

لیتوگرافی: کحالی

© هر نوع تکثیر، انتشار یا استفاده از تمامی یا بخشی از اثر به شکل فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و غیره در سیستم‌های بازیابی و پخش، ممنوع و قابل پیگرد قانونی است.

سرشناسه: تناولی، پرویز، ۱۳۱۶ -

عنوان و نام پدیدآور: نمکدان / پرویز تناولی (ویراستار سارا شریل)

مشخصات نشر: تهران، چاپ و نشر نظر، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص:، مصور (رنگی)، فروست: یافته‌های عشایری و روستایی (۱)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۵۲-۱۸۶-۷

یادداشت: فارسی - انگلیسی

یادداشت ص: ع. به انگلیسی: Parviz Tanavoli. Salt Bags

موضوع: نمکدان: موضوع: صنایع دستی ایران

موضوع: دست‌یافتی - ایران

شناسه افزوده: شریل، سارا، ویراستار

رده‌بندی کنگره: ۷۷۱۳۹۳ ن ۹ / ۷-۷۴۵ رده‌بندی دیویی: ۵۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۲۴۰۲۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۲۴۰۲۳

بیست و سه سال پیش، در سال ۱۳۷۰ کتابی از من با عنوان نان و نمک توسط انتشارات کتابسرا به چاپ رسید. این کتاب در همان سال‌های اول به فروش رفت و نایاب گردید و تجدید چاپش به دلایل گوناگون - از جمله مشغله نویسنده - میسر نشد. حال که قرار است بخشی از آن با تغییراتی چند منتشر گردد، بد نیست اشاره‌ای به آن‌ها بشود.

در آن زمان دو گروه از دست بافته‌های عشایری را در هم آمیختم و در کتاب نان و نمک آوردم، یکی از این دو گروه سفره بود و دیگری نمکدان. سفره و نمکدان از لحاظ قطع و اندازه و کاربری با هم ارتباطی ندارند، اما این که چرا این دو گروه مستقل از هم را در یک کتاب آوردم، دلیلش ارتباط فرهنگی آن‌ها بود. ارتباط فرهنگی نان و نمک و ریشه‌هایی که این دو نعمت در فرهنگ ایران دارند، همه جا آن‌ها را کنار هم و مکمل یکدیگر کرده است. در محاورات روزمره هرگاه سخن از حق شناسی است، اشاره‌ای هم به نان و نمک و ضرب المثل‌هایی که در ارتباط با آن است، می‌شود و عکس آن، هر جا صحبت از عهد شکنی و قدر ناشناسی است و باز به نان و نمک توسل می‌گردد. بر مبنای همین ریشه‌های فرهنگی بود که کتاب نان و نمک را نوشتم و با قراردادن دو گروه از دست بافته‌های عشایری در رابطه با نان و نمک بخشی از فرهنگی که می‌رفت به فراموشی سپرده شود، به یاد آوردم. عمل فوق، اما، از دیدگاه علم فرش شناسی (Carpet Studies) منطقی نبود، زیرا هریک از این دو گروه یعنی سفره و نمکدان در دانش فرش مبحثی جدا و مستقل است. سفره از گروه گستردنی‌هاست و نمکدان از دسته‌ی محفظه‌ها و هریک اندازه، برش و ساختار خود را دارد. این مشخصات که در دانش فرش ویژگی‌های ساختاری "Structural characteristics" نام دارد، تأثیرات زیادی بر «ویژگی‌های نمایشی یا گرافیکی» Visual and graphical characteristics می‌گذارد و به جهت مجموعه‌ی این‌هاست که در دایرةالمعارف فرش هریک از دو گروه نمکدان و سفره به رغم اشتراکات فرهنگی‌شان - در دو مدخل جدا از هم بررسی می‌شوند (یادداشت ۱) البته در کتاب نان و نمک هم چنین بود.

جدا سازی سفره و نمکدان و عرضه مجلد اول تحت عنوان نمکدان‌های عشایری و روستایی ایران، علاوه بر نوشته‌های کتاب قبلی، شامل اصلاحات و اضافاتی هم شده است و نویسنده برخی از زیباترین نمکدان‌هایی که در دو دهه اخیر ابتیاع کرده، به نمونه‌های قبلی افزوده و در عوض برخی از طرح‌های مشابه را حذف کرده است.

حسن دیگر این کتاب، تمام رنگی بودن آن است. در کتاب قبلی حدود نیمی از سفره‌ها و نمکدان‌ها رنگی و بقیه سیاه و سفید چاپ شده بود و رنگ که مهمترین عامل زیبایشناختی فرش است، در این عکس‌ها فاقد بود و بالأخره این کتاب عنوانی دیگر از عناوین متعدد فرش ایران را - به گونه‌ای مستقل عرضه می‌کند و آن را به سری کتاب‌های «پایه» همچون *قالیچه‌های شیرازی*، *قالیچه‌های تصویری*، *سفره‌های کامو*، *تاجه‌های چهار محال بختیاری الحاق* می‌نماید، تا در دسترس عشاق فرش در ایران و در آن سوی مرزها قرار دهد، به امید آن که عناوین بعدی را به دنبال داشته باشد. در پایان لازم می‌دانم از دوستان دیرینه‌ام صادق و شیرین سمیعی که زحمات زیادی در به ثمر رساندن کتاب نان و نمک متحمل شدند و در تجدید چاپ بخشی از آن توسط چاپ و نشر نظر موافقت کردند، تشکر کنم. همچنین از دوست دیگرم خانم سارا شریرل Sarah B. Sherrill که ویرایش بخش انگلیسی کتاب را به عهده گرفت، سپاس می‌گزارم.

پرویز تناولی ■ ونکوور ■ زمستان ۱۳۸۶